

Ali BALABAN

Sarıçam Kaymakamı

Eesti De Geçti...

Reval Görüşmeleri: 9 Haziran 1908 sabahı Finlandiya Körfezinde Baltık kıyısındaki Reval, bu günkü Estonya'nın başkenti Tallinn'de İngiltere Kralı VII. Edward ile Rus Çarı Nikola bir araya geldiler. İngiltere ve Rusya, Almanya'ya karşı duydukları ortak korkudan dolayı aralarındaki sorunların bazılarını çözmeye çalışıyorlardı. İki hükümdarın katıldığı Reval görüşmesinde İran, Afgan hududu, Girit, Balkan demiryolları ve Makedonya gibi çeşitli konular masaya yatırıldı. Görüşmeler hakkında net bir açıklama yapılmaması "Osmanlı devletinin parçalanacağı düşüncesini" güçlendirdi. Jön Türkler, bu görüşmede Sultanın pasif politikasından dolayı imparatorluğun paylaşıldığı yönünde yoğun bir propagandaya başlamışlar ve bu propagandanın sonucunda 2. Meşrutiyeti ilân ettirip, II. Abdülhamid dönemini resmen olmasa da fiilen sona erdirmişlerdi. (23 Temmuz 1908)

13 Haziran 2013 sabahı, yani o mahut görüşmeden tam 105 yıl sonra, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Sn. Necmettin Kılıç başkanlığında, 30 Mülki İdare Amirinden oluşan grubumuz Tallinn'e "AB Hayat Boyu Öğrenme" projeleri kapsamında "AB Ülkeleri İdari Sistemleri ve İçişleri Bakanlıkları Görev, Yetki, Sorumluluklarının Analiz Edilmesi" konusunda bir dizi çalışma için uçarken bu esamisi okunmaz şehrin tarihimize ki talih-siz etkinliğini de merak ediyorduk. Ne bu şehri ve karşısındaki Helsinki'yi 15. asırda kuran İsveç kralı Gustav nede 17. Asırda bunlara birde St-Petersburg'u ilave ile İtalyan ve Alman mimarlara yeniden inşa ettiren Deli Petro buranın böyle bir misyonu yükleneneğini kuşkusuz bilememişlerdir.

Necmettin Kılıç beyin programa hepimizden çok alaka göstermesi, faaliyet saatlerinden 10-15 dakika önceden

yerini alması sayesinde bizlerde ihtimamlı bir şekilde takip ettik; hatta bazı arkadaşlarımız bir takım rahatsızlıklarına rağmen geri durmadılar. Proje koordinatörü Sn. Mehmet Şahin beyin normal ötesi organize ve yönetiminde seyahat ve çalışmalar çok eğitici ve zevkli geçti. Kendisinin sektörden uzak olmasını Türk Turizm sektörü ve diplomasimiz için büyük kayıp addederim; yani böyle olamaz bir küçük sorunda çözümsüz kalsın, hatta örfümüze uygun kadı kızında olabilecek accık kusur olsun, hayır Mehmet bey titizliğinde olamaz.

Gördüğünüzü anlatın, yediğiniz içtiğiniz sizin olsun derler ya ben yiyip içtiğimizden de bahsedeyim müsaadenizle. Bizim uşaklar her köşeye Konya'nın etli ekmeğini, Antep'in baklavasını götürmüşler sorun yok. İşte pişmiş balıktan daha önce bir kez denemiştik pek ağız tadımı okşamamıştı, burada nedense hoşuma gitti. Sabah akşam isli somon iyi geldi; hem protein depoladım, takatsiz düşmedim hem de iki haftada iki okka zayıflayarak fitleştim. Su dersiniz bal gibi ve bedava: şehir sebekesinden içiyorsunuz. Şehir içi ulaşım beleş, yalnız yeşilkartlılara. Yeşilkart dedimse ne ABD deki gibi nede bizdeki gibi değil. O şehir mukimi olduğunu gösteren e-belge. Nüfusu az toprağı çok bu ülke göç meraklısı, girişimci insanlarımız için iyi bir destinasyon gibime geliyor.

Gidişimizin hemen ertesi gün program uygulanmasına başlandı. Bir çok anayasal kurum ve Bakanlık kuruluşu incelendi. Tabidir ki ağırlık İçişleri ve Bölgesel İşler Bakanlığı. Burada bir enteresanlık var: bir bakanlık ama iki bakanı var (Bakanlar Kurulunda sandalye sayısı 12). Efendim toplam nüfusu 1.2 milyon olan bir ülke size ne verebilir ki denilebilir. Gördük ki Avrupa Birliği ancak böyle bir ülkede daha iyi gözlemlenebilirmiş, küçük derli toplu bir ülke, üstelik taze birlik üyesi sıfatıyla hem hukuka hem de hadiselerin seyrine hakimler. Türkiye'deki kurumları ve yapıyı İstanbul da mı daha iyi anlarsınız yoksa Uşak'ta mı?

Ayrıca orada insanlarda halim selimler öyle batı Avrupalılar gibi tepeden bakıcı, istiskal edici değiller. Bu insanlar geçmişte kendilerini işgal etmişleri bile hayırla yad ediyorlar, bundandır ki aralarında nüfuslarının % 6 sı olmasına rağmen İsveççeyi ikinci resmi dil olarak kullanıyorlar. 13. yy.da pagan dedelerini yenip birazda zorla kendilerini Hristiyanlaştıran Danimarkalılara da minnettarlar, ikinci bayrakları olarak Danimarka bayrağı başları üstünde. Rusları bile seviyorlar, şeytan

KGB hariç. KGB deyince bu cümleden Rahmetli - Şehit Cevher Dudayev'e sevgi ve minnetleri pek çok. Ki O "1989'da Estonya'da stratejik hava kuvvetleri filoları komutanlığında görev yaparken Baltık Ülkeleri'nde başlayan bağımsızlık hareketlerinin kuvvet kullanılarak bastırılması için Moskova'dan emir aldı. Ancak bu emri yerine getirmedi ve adı isyancı generale çıktı. Moskova bu itaatsizliği hazmedemedi ve Dudayev, ceza olarak askeri birliği ile birlikte Grozni'ye sürgüne gönderildi..." gördüğünüz gibi Reval bize uzak gibi olsada köşe başlarında karşımıza çıkıyor.

" KADRİ PARGI" levhasını görmek bize çok aşına geldi ve hemen koştuk oraya. Meğer Çariçe Katerina'ya (hani Baltacı ile barış görüşmesi yaptığı iddia edilen hatun) Kadri diyorlarmış. Malum, Katerina kendisinden yaklaşık iki asır önce yaşamış, hemşehrisi Hürrem Sultanı bile sollamış birisi: Hürrem Kadınağası Osmanlı tahtının gerçek yöneticisi olmasına rağmen hep kocası ve oğlunun arkasında kaldı ve mesela Padişahiye olarak tarihe geçemedi ama fettan Kadri öyle böyle tırmalayıp kocası Petro'dan sonra Çariçeliği kaptı ve tarihe geçti. İşte bu teyze oraya çok büyük bir orman(park) içine saray yaptırmış şimdilerde Başkanlık Ofisi olarak kullanılıyor. Saray dedimse o zamanlar şaşaalı imişti muhakkak ancak günümüzde 5. Sınıf ilçe Hükümet Konaklarının yanında devede kulak kalır. Sarayların zamanlarında yönetsel binalar olduklarını süslü bir iki oda dışında kıymeti harbiyelerinin olmadığı malum; koskoca Osmanlının yönetildiği Topkapı Sarayının şimdikiyle kıyaslandığında çok mütevazı kaldığını unutmayalım.

Her ne kadar Macarlarla akraba olduklarını bilseler de Türklerle ve Atilla ile ilişkileri konusunda pek cahiller. Kayık yarışları onlarda çok popülermiş, bizde Eyüp S. Kartalla tesadüfen denk geldik bakın dediler: " kayak yarışları", baktık kayıklar yarışıyor. Bir günde " Ale-vi mezarlığı" gördük, çok onurlandık bize ait bir tapu görmüş gibi olduk lakin sonra anladık ki o kasabanın adı vandra alevi. Eesti (bu kendi dillerindeki isimleri) isminin dillerinde esen yer anlamına gelmesi de Eestice ile Türkçenin dansına bir örnek olarak sunulur. Bu kadar bir yakınlığı biz bulduk gerisi arz talep piyasasının işi.

Bütün dükkanların önünde " allahında" yazısını görünce bizim Allah'ımızla bir ilgisi olduğunu düşünerek sevinmiştik. Meğer o laf " ucuzluk" demekmiş.

Bölgede yüzyıllardır hayatini sürdüren, sevilen ve cämileri olan tek Müslüman grup Kazan Tatarları. Altınor-

du bakiyesi olarak yaşıyorlar: Tallinn de ve Helsinki’de camileri ve iyice azalmış ancak diğer müslümanlarca güçlendirilen cemaatleri var. Diyanette bir imam atamış, düzenleri iyi. Bu ramazan Allah yardımcıları olsun: yaklaşık 22 saat oruç tutacaklar. Hafif çekik gözleri olmasa açık sarışın ve renkli gözlerinden onları Eesti’lerden ayırt etmek imkansız. Helsinki’de tanıştığımız Şamil’de öyleydi. Babası Finli kahraman: 2. Dünya savaşında Fin – Rus savaşında şehit düşmüş. Bu sarışınlaşma süreci ile alakalı birde merakım var: Finler 15 bin Somalili kardeşimizi oraya getirmişler; çoğu iyi tahsilli, rabita da kendileriyle itibat kurmuş, bazı siyahileri ellerinde sarışınlarla gezerken gördüm üç nesil sonra nasıl bir manzara görürüz. Kıvrık saçlı sarışın mı yoksa Amerika da ki gibi açık siyahi insanlar mı? Merak işte.

Böyle öngörüler geliştirirken bir fikri sabitimi de izale ettim şöyle ki Rusların komünizmle birlikte ulusalcılıkta yaptıklarına inanırdım, özellikle Türki ülkelerde bu tür çabalarını da duyardık. Lakin Eesti de sanki böyle yapmamışlar gibime geldi. Şu an bile % 25 Rus azınlık var eğer Moskova isteseydi küçük bir teşvikle (örneğin Eesti de votkayı ucuzlatmakla) yüzbinleri oraya yığar ve bir Rus devletçisini gerçekleştirirdi. Kanımca bunu yapmamışlar. Komünizm ve onun dayandığı materyalizm konusunda ise çok net başarılı olmuşlar: toplumun %80 i ateist olmuş. AB fonlarını cömertçe kullanarak “Kırıklar” (kiliseleri) onarıp görkemleştiriyorlar ama cemaat konusunda biraz daha çalışmaları gerekiyor. Neyse ki yönetim şanslı: insanlar Millet Vekili maaşlarının (4 kişinin aylık geliri, yaklaşık 4.000 avro) yüksekliğini eleştiriyorlar da Allahtan, biz ateistlerden kesilen paraları Kırıklarınıza niye harcıyorsunuz diye takaza çıkarmıyorlar. Dedim ya bu insanlar halis munis. Sovyetler zamanında “verimli ve çok çalışkan örnek yoldaş” madalyasını boşa almamışlar. Bol bol votka ve saku (bira) tüketiyorlar epey ayyaşlar yani, her tarafta gıda marketlerinin en az iki misli çoklukta ve büyüklükte alkol mağazaları var. Fırsat bulurlarsa Antalya’ya, Bodruma gün görmeye geliyorlar. Ben bunu da anlamakta zorlandım, yaz onlarda kısacık bir mevsim; beyaz geceler ve geçerken gülümseyen güneş, onu da sağda solda geçiriyorlar. Sonrada gidip soğuk, kara ve uzun kışlara katlanıyorlar yada bir kısmı katlanamıyor ve intihar ediyor, maalesef intihar istatistikleri yüksek. Yazın memleketlerinde doyasıya yaşasalar da kışın gitseler oraya buraya diye düşünüyorum bilmem yanılıyor muyum?

Gezmekten bahsedince bizlerde hafta sonları etrafı gezdik. Helsinkiden bâlâ’da bahsettim. Bazı yoldaşlar Rusya’ya St. Petersburg’a gittiler, ben tembelliğimden gidemedim esasen bendeniz YAT projeleri uygulayan adamımdır (Yaşam Alanında Tatil), izin alır, günlerce evden çıkmam, iyi bir şey değil tabi. Bir de adını belle yemediğim bir ülkeye gittik: başşehri Riga.

Programın bir ayağı olarak Sefiremizi ziyaret ettik. O an ziyaret ekibimizden olan arkadaşımız Şentürk UZUN’un Sefir olarak atılacağından henüz habersizdik. Bakanlığımızın bu nev’i dış açılımlarıdır ki meslektaşlarımızın ufkunu ve önünü açtı, mesleğe yeni bir alan kazandırdı.

Başka işlere de göz attık: hep merakımdı uzun ve çok soğuk kış (- 25, - 30 C) masrafları ne kadardır diye. Kurumların bütçelerine baktığımızda hepsini ısınmaya harcasanız yetmeyecek oranda. Anladık ki ısınmaya çok az harcıyorlar. İnşaat alanlarında demirden çok köpük, strafor yığınları var. İç – dış her yere aşırı yalıtım uyguluyorlar sonuç bedavaya yakın ısınıyorlar. Birde Adana’yı düşündüm, bu malzemeler burada üretiliyor, üretici 36 ülkeye pazarladığını övünerek anlatıyor, peki bu şehirde satıyor mu? Hayır. Niye: burası sıcak memleket. TEDAŞ Müdürü yazın elektrik temininde güçlükler yaşandığından bahsediyor, kışa göre üç misli tüketim artıyormuş. Ne mühendis ne müteahhit nede ustalar farkında olayın. Vatandaşsa faturaya baktıkça kızıyor ama kendine değil. Çok yalıtımlı diye reklamı yapılmış iddialı bir dairede oturuyorum şu an: hava sıcaklığı anlık hissediliyor içeride, birde akşamları alttaki komşunun telefonunun çalmaması için dua ediyorum. Hele yan komşuya okumuş misafirleri gelirse sabaha kadar vatani kurtarmalarına bizde katılıyoruz interaktif. Yani ne ses ne ısı yalıtımı hak getire. Adam laminat parkenin altına incecik köpük sermiş öylece yalıtıldığını sanıyor. Koy kardeşim içerilere 15 cm. dışarılara 30 cm. sıkıştırılmış strafor görelim yalıtımı. Yap dik çatı su sızıp durmasın yaz kış. Göğü ısıtmaya yada soğutmaya çalışıyoruz nedense. Kuzey ülkelerinde tek gıpta ettiğim husus bu yalıtım işidir.

Bu vesileyle bu imkânı bize sunan mesleki olarak kendimizi yenilememizi sağlayan Bakanlığımıza, Ulusal Ajans Leonardo Programına, projeyi hazırlayan AB ve Dış İlişkiler Dairemize teşekkürlerimi arz etmek isterim.

Gezelim görelim, dünya kimseye kalmaz! Darısı tüm dostlara, tekrarı bizlere.